

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum circa actiones ludi possit esse aliqua virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

perinet exteriorum motuum moderatio ad amicitiam. uel affabilitatem, que attenditur circa delectationes & tristitias que sunt in uerbis & factis in ordine ad alios, quibus homo conuiuuit. In quantum uero exterioris motus sunt signa interioris dispositionis, pertinet eorum moderatio ad uirtutem ueritatis, secundum quam aliquis talem se exhibet in uerbis & factis, qualis est interior.

AD QVARTVM dicendum, qd in compositione exteriorum motuum studium vituperatur, per quod aliquis fictio nequadam in exterioribus motibus, ita qd interiori dispositioni non conueniant. Debet tamen tale studium adhiberi, ut si quid in eis inordinatum est, corrigatur. Vnde Amb. dicit in 1. * de officijs. Ars desit, non desit correctio.

Super Questionibus 108. Articulus secundum.

ARTICVLVS II.

Utrum in ludis possit esse aliqua uirtus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vt qd in ludis non possit esse aliqua uirtus. Dicit enim Amb. in 1. * de offic. Dñs ait. Ve uobis qui ridetis, quia sciebitis. Non solum ergo profusus, sed et oēs iocos declinandos arbitror: sed illud qd p̄t uirtuose fieri, nō est totalit̄ declinādū. non ergo circa ludos pōt esse uirtus. ¶ 2 Præ. Virtus est, quā Deus in nobis sine nobis operat̄, ut supra t̄ habitum est: sed Chrysost. * dicit. Non dat Deus ludere: sed diabolus. Audi quid iudentes passi sunt. Sed it̄ populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. ergo circa ludos non potest esse uirtus.

¶ 3 Præ. Phil. dicit in 10. t̄ Ethic. qd operationes ludi non ordinantur in aliquo alio: sed ad uirtutem requiruntur, ut propter aliud eligens operetur, sicut patet per Phil. in * 3. Ethic. ergo circa ludos non potest esse aliqua uirtus.

SED CONTRA est, quod Aug. * dicit in 2. musicę. Volo tandem tibi parcas. Nam sapientem decet interdum remittere aciem rebus agendis intentam: sed ista remissio animi à rebus agendis fit per ludicra uerba & facta. ergo his uti interdum ad sapientem & uirtuosum pertinet. Phil. * etiam ponit uirtutem eutrapelię circa ludos, quam nos possumus dicere iucunditatem.

RESPON. Dicēdū, quod sicut homo indiget corporali quiete ad corporis refocillationē, ga nō pōt continue laborare pp hoc, qd habet finitā uirtutem, quā determinatus laborib. proportionatur: ita etiam est ex parte animę, cuius etiam est uirtus finita ad determinatas operationes p̄portionata. Et ideo qñ ultra modum suum in aliquas operationes se extendit, laborat, & ex hoc fatigatur, præsertim quia in operationib. animę simul etiam laborat corpus: in quantum, scilicet anima intellectiua utitur uirib. per organa corporea operantibus. Sunt autē bona sensibilia connaturalia homini: & ideo qñ anima ultra sensibilia eleuatur operibus rationibus intenta, nascitur exinde quædam fatigatio animalis, siue homo intendat operibus rationis præ-

dicere, siue speculatiua; magis tñ si operibus contemplationis intendat: quia per hoc magis à sensibilibus eleuatur, quā in aliquib. operib. exteriorib. rationis practice maior labor corporis consistat. In utriusque tamen tantò aliquis magis altero fatigatur, quantò uehementius operibus rationis intendit. Sicut autē fatigatio corporalis soluitur per corporis quietem, ita etiā oportet, qd fatigatio animalis soluat per animę quietem. Quies autē animę est delectatio, ut supra * habitum est cū de passionib. ageretur, & ideo remedium contra fatigationem animalem adhibetur per aliquā delectationem, intermissā intentione ad insistentū studio rōnis. Sicut in collationibus * patrum legitur, qd B. Ioannes Euangelista, cum quidam scandalizarentur, qd cum cum discipulis suis ludentem inuenerant, dī mandasse uni eorum qui arcum gerebat, ut sagittā traheret. Quod cū pluries fecisset, quæsiuit utrum hoc continue facere posset, qui rēdit, qd si hoc continue faceret, arcus frangeretur. Vnde B. Ioannes subintulit, qd similiter animus hominis frangeret, si nunquam à sua intentione relaxaretur. Hmōi autem dicta, uel facta, in quibus non queritur nisi delectatio animalis, uocantur ludica, uel iocosa, & iō necesse est talib. interdum uti, quasi ad quandam animę quietem. Et hoc est quod Phil. * dicit in 4. Ethic. qd in huius uitę conuersatione quædam requies cū ludo h̄t, & ideo oportet interdum aliquib. talibus uti. Circa quæ tamen uirtutis esse precipue cauēda, quorum primum & principale est, quod prædicta delectatio non queratur in aliquib. operationibus uel uerbis turpibus, uel nocuis. Vnde Tullius * dicit in 1. de offic. quod unum genus iocandi est illiberale, petulans, flagitiosum, obicentum: Aliud autem attendendum est, ne totalit̄ grauitas animę resoluatur. Vnde Amb. t̄ dicit in 1. de offic. Cauemus ne dū relaxare animam uolumus, soluamus oēm harmoniā, quasi concentū quendam bonorum operum. Et Tullius t̄ dicit in 1. de offic. qd sicut pueris non omnē ludendi licentiam damus, sed eam quæ ab honestis actionibus nō sit aliena, sic in ipso ioco aliquod probi ingenij lumen eluceat. Tertio autē attendendū est, sicut & in oib. humanis actib. ut congruat p̄sonę, t̄pi, & loco, & f̄m alias circumstantias debite ordinetur, ut. f. sit t̄pe & homine dignus, ut Tullius * dicit ibidem. Huiusmodi autem f̄m regulam rōnis ordinantur. Habitus autem f̄m rationem operans est uirtus moralis, & ideo circa ludos potest esse aliqua uirtus, quā * Phil. eutrapeliām nominat. Et dicitur aliquis eutrapelus à bona conuersione, quia. f. bene conuertit aliqua dicta, uel facta in solatium: & in quantum per hanc uirtutem homo refrænatur ab immoderantia ludorum, sub modestia continetur.

AD PRIMVM ergo dicendū, qd sicut dictum * est, ioco facta debent congruere negotijs & personis. Vnde & Tullius dicit t̄ in 1. Rhet. quod quando auditores sunt defatigati, non est inutile ab aliqua re noua, aut ridiculosa oratorem incipere, si tamē rei dignitas non admittit iocandi facultatē. Doctrina autē sacra maximis reb. intendit, f̄m illud Prou. 8. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum. Vnde Ambr. non excludit uniuersaliter iocum à conuersatione humana, sed à doctrina sacra: unde præmittit. Licet interdum honesta iocac suauias sint, tamen ab ecclesiastica abhorrent regula: quoniam in scripturis sanctis non reperimus ea quę ad modum usurpare possumus.

AD SECVNDVM dicendum, quod Secunda Secunda S. Thomę. FFF uer-

1.2. q. 25. ar. 2. & q. 31. arti. 1. ad 2.

In collatione 24. c. 21.

Lib. 4. cap. 7. c. 5.

Lib. 1. in ca. de iurisdictione & facta in prin. Lib. 1. ca. 20. circa princ. to. 1. Lib. 1. in me diare ante et de iurisdictione.

Loco iam dī do.

Lib. 4. Ethic. c. 8. tomo 5. in corp. ar.

Lib. 1. de inuentione inter princ. & medium. Lib. 1. offic. c. 33. i. prin. to. 4.

